

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 336.02:336.22(477)

ФІНАНСОВІ ІНСТИТУТИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ У РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

З.С. Варналій*, доктор економічних наук, професор.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

*vzs1955@gmail.com

© Варналій З.С., 2016.

Стаття отримана редакцією 05.09.2016 р.

Вступ. Проблема забезпечення конкурентоспроможності для України актуалізувалась упродовж усіх років незалежності. Особливо останнім часом, що пов'язано з виходом країни на світовий ринок і її включенням у глобалізаційні процеси, що супроводжуються загостренням суперництва з боку іноземних конкурентів та іншими ризиками, спричиненими глобалізацією. Зміцнення конкурентоспроможності економіки України об'єктивно вимагає розвинутого й ефективно діючого фінансового ринку. Велике значення в процесі становлення, функціонування та розвитку фінансового ринку будь-якої країни мають фінансові інститути.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку фінансової науки проводиться чимало наукових досліджень, мета яких – установлення взаємозв'язків між процесами, що відбуваються на фінансовому ринку. Проблема наукового вивчення фінансового ринку в сучасних умовах господарювання, встановлення ролі та місця фінансових інститутів набуває все більшого сенсу, а відтак і актуальності. Це насамперед важливо з огляду на існування уніфікованих підходів до розуміння цієї економічної категорії [1, с. 77]. Передусім, необхідно визначити основні методологічні поняття, пов'язані з фінансовим ринком, та ролі в його розвитку фінансових інститутів. Саме цим аспектам і присвячені наукові праці М.В. Бормотової та Г.В. Лаптії [1], Лоренса Дж. Гітмана, Майка Д. Джонка [3], І. С. Меньшикова [5], В. М. Опаріна [6], О. О. Пересади [7], В.П. Попкова й В.П. Семенова [9], В. Л. Смагіна [10], О. Ю. Смолянської [11], А. А. Суєтіна [12], В. П. Унінець-Ходаківської [13], В. М. Шелудько [14], І.О. Школьник [15] та інших.

Водночас питання розвитку сучасного фінансового ринку України в контексті ролі й значення у цьому фінансових інститутів вивчено недостатньо, вони потребують додаткового дослідження.

Постановка завдання. Головна мета статті полягає у розкритті сутності, ролі та значення фінансових інститутів у розвитку сучасного фінансового ринку України в умовах глобалізаційних процесів.

Основний матеріал і результати. Фінансовий ринок є важливою складовою ринкової економіки, оскільки саме за його допомогою відбувається перерозподіл тимчасово вільних фінансових ресурсів між основними секторами економіки країни. Необхідно зазначити, що в країнах з перехідною економікою фінансові ринки є досить слабо розвиненими через цілий ряд причин, а саме: у цих країнах невисокий рівень виробництва, невелика частка ВВП у розрахунку на душу населення, слабкий приватний сектор, недостатньо розвинена економічна інфраструктура, приховане безробіття, значні темпи інфляції, величезні обсяги «тіньової» економіки, політична нестабільність [15, с. 319].

Незважаючи на те, що багато дослідників пропонують власні трактування, водночас серед них складно виділити універсальне визначення фінансового ринку. На сьогодні в економічній літературі відсутня єдина концепція трактування категорії фінансового ринку [1]. У зарубіжній і вітчизняній

науковій літературі існує велика кількість визначень поняття «фінансовий ринок», подекуди суперечливих, що підтверджує складність цієї категорії та її недостатню вивченість. Так, визначення, запропоноване Л.Дж. Гітманом і М.Д. Джонком, зводить поняття фінансового ринку до «механізму, що об'єднує тих, хто пропонує фінансові ресурси тим, хто їх шукає для укладання угод, як правило, за допомогою посередників, таких як фондові біржі» [3, с. 15]. Такий підхід ототожнює фінансовий ринок з біржовим ринком цінних паперів, як і визначення І.С. Меншикова: «ринок, де здійснюється організована торгівля цінними паперами» [5, с. 49]. Таким чином, до фінансового ринку не відносять не тільки неорганізовану торгівлю на позабіржовому ринку, але й інші сегменти фінансового ринку.

Цікавим є визначення поняття «фінансовий ринок», запропоноване В.П. Попковим і В.П. Семеновим: «Фінансовий ринок є організованою або неформальною системою торгівлі фінансовими інструментами. На цьому ринку відбувається обмін грошима, надання кредиту і мобілізація капіталу. Основну роль тут відіграють фінансові інститути, що направляють потоки грошових коштів від власників до позичальників. Товаром виступають власне гроші й цінні папери. Фінансовий ринок, таким чином, призначений для встановлення безпосередніх контактів між покупцями і продавцями фінансових ресурсів» [9, с. 138]. У визначенні Всесвітнього банку «фінансовий ринок – це грошовий ринок та ринок капіталів, які різняться за терміновістю фінансових інструментів» [16]. Аналогічний підхід міститься і в оцінках А.А. Суєтіна, котрий також визначає фінансовий ринок як «ринок для обміну капіталами та кредитами, включаючи грошові ринки і ринки капіталів» [12].

В основі більшості визначень фінансового ринку лежать або його розподільна функція як механізму акумулювання й руху коштів, або об'єкти ринку як безпосередньо, фінансові активи, послуги чи інструменти, так і будь-який критерій сегментації – гроші або капітал. Розуміння фінансового ринку виключно як фондового, безумовно, є занадто вузьким.

Вітчизняні вчені також займаються вивченням проблем функціонування фінансового ринку, але існують розбіжності в трактуванні самого поняття фінансового ринку. Аналіз точок зору науковців свідчить, що переважає точка зору, завдяки якій фінансовий ринок розглядається як економічні відносини, суб'єктами котрих виступають держава, а також фінансові посередники, які на стабільній, упорядкованій основі забезпечують перерозподіл фінансових ресурсів серед учасників ринку, і ті суб'єкти, котрі бажають передати в користування вільні фінансові ресурси. Так, зокрема, О.О. Пересада пропонує визначати фінансовий ринок як «... місце, де громадяни й організації, які хочуть узяти гроші в борг, зустрічаються з тими, у кого є зайві гроші» [7, с. 16 – 18]. Професор В.М. Опарін доводить, що «фінансовий ринок – це сукупність обмінно-перерозподільних відносин, пов'язаних з процесами купівлі-продажу фінансових ресурсів, необхідних для здійснення виробничої та фінансової діяльності» [6, с. 122].

У свою чергу В.П. Унінець-Ходаківська та В.В. Беляєв стверджують, що «фінансовий ринок – це саморегулююча система ринків, де концентрується попит і пропозиція на різні фінансові активи та послуги, що пов'язані з придбанням активів; це сфера економічних відносин між суб'єктами ринку в процесі формування та реалізації попиту і пропозиції фінансових активів» [13, с. 13]. В.М. Шелудько пропонує таке визначення: «фінансовий ринок являє собою систему економічних та правових відносин, пов'язаних із купівлею-продажем або випуском та обігом фінансових активів» [14, с. 18]. У той же час, В.Л. Смагін дає власне визначення сутності механізму розвитку фінансового ринку, що розглядається ним як «комплекс взаємозв'язаних заходів еволюційного характеру, що реалізуються в рамках самоорганізації фінансового ринку і політики держави щодо його регулювання» [10, с. 5].

На нашу думку, фінансовий ринок як економічна категорія – це система фінансово-економічних відносин між державою, підприємствами, населенням (громадянами) з приводу накопичення, споживання та перерозподілу фінансових ресурсів на основі повної економічної самостійності й механізму саморегуляції ринкової економіки.

З організаційної точки зору фінансовий ринок можна розглядати як сукупність фінансових інститутів, економічних суб'єктів, що здійснюють емісію, купівлю і продаж фінансових інструментів. Кожний фінансовий інститут наділений певними повноваженнями з ведення тих чи інших операцій з конкретним набором фінансових інструментів.

У цьому контексті важко не погодитися з О.Ю. Смолянською, яка ідентифікує фінансовий ринок з «механізмом нагромадження та перерозподілу фінансових ресурсів країни; організованою або неформальною системою торгівлі фінансовими інструментами, основну роль в якій відіграють фінансові інститути, які направляють потоки грошових коштів від власників до позичальників» [11, с. 17 – 19].

Саме на ролі та значенні фінансових інститутів у процесі функціонування й розвитку фінансового ринку України ми робимо наголос у цій статті.

Фінансові інститути – це установи різних форм власності (юридичні особи), основна діяльність яких пов'язана зі становленням, функціонуванням і розвитком фінансового ринку, а також з формуванням (емісією) власних фінансових зобов'язань, з одного боку, та з придбанням чужих фінансових зобов'язань (тобто зі створенням фінансових вимог) – з іншого.

Можна виділити три основні групи фінансових інститутів: фінансові посередники; міжнародні фінансові інститути; фінансові інститути-регулятори [2].

Важливою складовою фінансових інститутів, що відіграють велику роль у розвитку фінансового ринку України, є фінансові посередники. Що стосується фінансових посередників, то їх можна розподілити на чотири групи: фінансові установи депозитного типу, договірні ощадні установи, інвестиційні фонди та інші фінансові організації.

Аналізуючи роль і значення фінансових посередників та організацій, що забезпечують функціонування й розвиток фінансового ринку, слід зазначити, що однією з основних об'єктивних причин поглиблення у 2014 – 2015 роках тривалої економічної кризи в Україні, зростання темпів падіння промислового виробництва, які, за повідомленням Державної служби статистики України, за підсумками 2015 року склали 13,46%, випуск продукції металургійної промисловості зменшився на 16,4%, хімічної – на 15,9%, машинобудівної – на 14,6 %, добувної – на 14,5% (без урахування тимчасово окупованої території АР Крим, м. Севастополя та частини зони проведення АТО) [4], є досягнення критичного рівня старіння виробничого капіталу, що накопичувалося десятиліттями.

Сьогодні 90% вітчизняних підприємств на світовому ринку неспроможні скласти конкуренцію іноземним компаніям через технологічну застарілість виробництв традиційної економіки, яка накопичувалася десятиліттями й так і не подолана у зв'язку з відсутністю ринкової конкуренції та бюрократичним протекціонізмом щодо великих підприємств, критично великим зношенням фондів. Подолати нинішню економічну кризу можна лише на основі інноваційно-технологічної модернізації національного господарства. А тому головним завданням, що потребує першочергового розв'язання в процесі створення конкурентоспроможної економіки й розвитку фінансового ринку, є зацікавлення власників українських підприємств в інноваційно-технологічній модернізації та забезпечення фінансування цього процесу.

З метою подальшого розвитку фінансового ринку України необхідно активно використовувати комплекс заходів щодо активізації фінансових посередників, зокрема мова йде про сприяння розвитку вітчизняного бізнесу, впровадженню інновацій тощо. Це передбачає серед іншого, розроблення ефективних заходів, що забезпечать успішне фінансування інноваційних змін і заохочення довгострокового вкладення капіталу, для чого НБУ потрібно стимулювати участь комерційних банків у довгостроковому кредитуванні інноваційних проектів стратегічно важливих для вітчизняної економіки підприємств через: зниження рівня відсоткових ставок за банківськими кредитами; зменшення норми обов'язкового резервування ресурсів для банків, які здійснюють операції інноваційного кредитування; дозвіл комерційним банкам, котрі залучають під фінансування інновацій вільно конвертовану валюту, формувати обов'язкові резерви у цій же валюті; стимулювання створення спеціалізованих інноваційних банків та інвестиційних фондів (зокрема, венчурних) довгострокового кредитування інноваційної діяльності; запровадження гнучкої форми поєднання капіталів комерційних банків і підприємств через створення інститутів спільного інвестування; зниження ставки оподаткування для банків, які фінансують інноваційні центри на правах пайової участі, на ту частку прибутку, що спрямовується ними на фінансування інноваційних проектів; упровадження державних гарантій щодо стратегічного фінансування інноваційних розробок; активне застосування поруч із традиційними банківськими технологіями – кредитами нетрадиційних способів фінансування інноваційних проектів, приміром франчайзингу, лізингу, факторингу, форфейтингу.

Також слід стимулювати розвиток вітчизняними банками такої форми інноваційного інвестування, як проектне фінансування, основою якого є майбутній прибуток від діяльності об'єкта (на відміну від таких критеріїв, як баланс і надані позичальником гарантії, що використовуються при класичному кредитуванні бізнесу). Стимулювати активну участь банків у реалізації таких проектів держава може проведенням тендерів на постачання техніки й устаткування тощо.

Важливе місце в розвитку фінансового ринку України мають міжнародні фінансові інститути – це економічні організації, створені на основі міждержавних угод для регулювання міжнародних

валютних та фінансово-кредитних відносин з метою стабілізації як світової економіки, так і окремих національних економік, або економік субрегіональних утворень.

Процес розвитку міжнародних валютно-кредитних відносин історично характеризувався створенням розгалуженої інституціональної структури, до складу якої входять як глобальні (універсальні) міжнародні фінансові інститути (МФІ): Міжнародний валютний фонд (МВФ), Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК) тощо, так і регіональні валютно-кредитні та фінансові інститути: Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Азіатський банк розвитку (АзБР) тощо. Особливе місце займає співпраця з МФІ в економіці країн, що переходять від адміністративних до ринкових відносин. У таких умовах управлінський досвід міжнародних фінансових організацій є досить корисним для урядів цих країн. До таких країн належить і Україна. Накопичений досвід співпраці України з МФІ свідчить про необхідність формування нового підходу до розуміння ролі міжнародної допомоги та ресурсів МФІ як взаємодоповнюючих інструментів реалізації державної політики міжнародної інтеграції України, забезпечення інтересів держави на світовому ринку.

Головними проблемами при реалізації проектів МФІ в Україні є: недосконале законодавство та нормативна база стосовно процедури набуття чинності угодами про надання позики; недостатньо якісна діяльність державних інститутів, відповідальних за реалізацію проектів МФІ в Україні тощо.

У сучасних умовах проблемними питаннями співробітництва України з МФІ залишаються: стан інвестиційного середовища – на сьогодні обсяги іноземних інвестицій в Україні є надзвичайно низькими; недостатня ефективність активів МФІ в Україні. Досвід взаємодії України з міжнародними інституціями підтверджує необхідність суттєвого вдосконалення її форм та механізмів. Необхідно зазначити, що засади співробітництва України з МФІ мають бути розширені в рамках запровадження нових процедур підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку країни.

Основною метою спільних з МФІ програм є створення умов для сталого економічного зростання за рахунок санації системи державних фінансів. Усе це має сприяти: вивільненню внутрішніх фінансових ресурсів для інвестування в реальну економіку, щоб уникнути її поглинання бюджетним дефіцитом, який виник унаслідок низької ефективності економічної системи країни; збільшення рівня тінізації економіки та корупції; створенню сприятливих умов для припливу прямих інвестицій, тобто не короткострокових спекулятивних, а довгострокових стратегічних інвесторів, що, зрештою, має привести до подальшого розвитку фінансового ринку України.

Не менш важливу роль у розвитку фінансового ринку України відіграють фінансові інститути-регулятори – державні установи, які забезпечують виконання функцій фінансового ринку та фінансового макрорегулювання національної економіки, сприяють (повинні сприяти) забезпеченню та зміцненню її конкурентоспроможності.

Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування й реалізує державну фінансову та бюджетну політику, державну політику у сфері організації й контролю за виготовленням цінних паперів, забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері державного фінансового контролю, казначейського обслуговування бюджетних коштів, запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, формування єдиної державної податкової, митної політики, є Міністерство фінансів України [8]. Важливий аспект державного управління у сфері фінансів – взаємодія та погодження дій усіх ланок системи державних фінансів. Недоліки, які є в одній сфері неминуче негативно впливатимуть і на інші елементи системи, особливо це стосується роботи Міністерства фінансів України. На сьогодні можна виділити такі питання його функціонування, що характеризують проблеми державної влади в Україні в цілому: неефективна система взаємодії органів державної влади на центральному, регіональному й місцевому рівнях; недосконала система державної та муніципальної служби; недостатнє використання в діяльності органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування принципів відкритості та прозорості й механізму електронного урядування; високий ступінь корупції та тіньової економіки тощо.

Особливим центральним органом державного управління, основна функція якого полягає в забезпеченні стабільності грошової одиниці України, є Національний банк України (НБУ). У своїй діяльності він стикається з проблемами підвищення ефективності державного регулювання банківської системи та пошуку відповідей на виклики, що постають у зв'язку з: недосконалою системою фінансового оздоровлення комерційних банків; значною девальвацією національної грошової одиниці; неефективною політикою управління золотовалютними резервами та використання валютних інтервенцій; значним збільшенням обсягу грошової маси в обігу через

ліквідацію понад 80 комерційних банків і виплат з Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; неефективною політикою облікової ставки, що не призводить до ревальвації національної валюти; необхідністю переходу до системи постійного контролю ліквідності; переважним використанням адміністративних, а не економічних методів; низьким рівнем капіталізації комерційних банків; високою концентрацією капіталу в групі найбільших банків; високими обсягами операцій з пов'язаними особами; розкручуванням інфляційної спіралі, у тому числі через недовіру до банків та інфляційні очікування населення.

Центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну податкову політику й державну політику у сфері державної митної справи, є Державна фіскальна служба України. Аналіз системи оподаткування в країні засвідчує, що вона є недосконалою, стримує потенціал підвищення ділової активності та значно знижує конкурентоспроможність національної економіки. Основними проблемами в цій сфері є такі: складна, надто зарегульована система адміністрування податків; надмірне й неефективне податкове навантаження; завищені планові показники податкових надходжень, стягнення штрафів і пені; фіскальна спрямованість податкової та митної політики; подвійний облік; високий ступінь тінізації економіки; недосконалий механізм митно-тарифного регулювання, що не дає можливості оперативно реагувати на зміни кон'юнктури світового ринку й структури економіки в Україні.

Казначейство України входить до системи органів виконавчої влади та утворюється для реалізації державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів. У казначейській системі також є ряд проблем, які, з одного боку, зумовлені недосконалою державною системою управління в цілому, з іншого – вадами самої Казначейської служби. Зокрема: неефективне управління державними ресурсами, що зумовлює нераціональні запозичення для покриття касових розривів; втрати від невикористання тимчасово вільних державних фінансових ресурсів; неоперативне проведення операцій з державними коштами, що ускладнює фінансові відносини між суб'єктами державної та недержавної форм власності; недосконалості автоматизованої системи «Казна».

Рахункова палата України є постійно діючим органом контролю за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням. Що стосується національних органів фінансового контролю, то слід зазначити, що вони не функціонують як єдина система, відзначається неузгодженість роботи окремих її складових, брак належної координації та співпраці, зумовлений і відсутністю єдиної для всіх органів державної влади (в частині інформації, котра може бути відкритою для тих чи інших державних служб) інформаційної бази. Рахункова палата у своїй діяльності також стикається з рядом проблем, головними з яких є: недостатній рівень незалежності та неповний спектр повноважень; недосконале нормативно-правове забезпечення, відсутність законодавчого закріплення основних термінів і понять, основ функціонування єдиної системи контролю, узгодження між різними нормативно-правовими актами у сфері контролю; невизначеність основ здійснення контролю за державними корпораціями та корпораціями із часткою державної участі; неналежно ефективний контроль виконання рекомендацій Рахункової палати і недостатні можливості притягнення до відповідальності керівників державних установ у разі їх невиконання.

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), є державним колегіальним органом, підпорядкованим Президенту України, підзвітним Верховній Раді України, здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг. На нинішньому етапі розвитку фондового ринку України, зважаючи на його недосконалість і неефективність, можна зробити висновок про наявність інституційних проблем, подолання яких перебуває в компетенції Нацкомфінпослуг та інших органів державної влади, а саме: недосконала законодавча база регулювання відносин суб'єктів господарювання, що взаємодіють на фондовій біржі, зокрема для захисту інтересів інвестора; нерозвиненість мережі фондових бірж, а також системи інститутів недержавних інвестиційних фондів, страхових компаній та інститутів спільного інвестування; несвоєчасне й неповне висвітлення інформації про діяльність емітентів; незадовільний рівень інформованості населення про діяльність фондового ринку, що призводить до незначної активності фізичних осіб на фондовій біржі; низький рівень специфікації прав власності, що зумовлює численні корпоративні конфлікти; слабкий захист прав акціонерів, зокрема міноритарних власників; низька здатність фондового ринку до залучення максимальної кількості коштів при первинному публічному розміщенні акцій і складна процедура для розміщення за кордоном.

Підсумовуючи, слід наголосити, що загальною проблемою всіх фінансових інститутів-регуляторів України є незадовільний рівень взаємодії та координації з іншими органами державної

влади, а також недостатня прозорість і відкритість інформації про їх діяльність. У нормативних актах, що регулюють функціонування державних органів, як правило, установлюється порядок підзвітності та підпорядкування іншим органам влади, а також можливість взаємодії з ними, проте реальних механізмів ефективної комунікації й координації немає.

Висновки. Фінансовий ринок виконує надзвичайно важливі функції в ринковій економіці. Він є структурою, що забезпечує для фінансів суб'єктів господарювання, які є базовою сферою фінансової системи. Призначення фінансового ринку полягає в забезпеченні підприємствам належних умов для залучення необхідних коштів і продажу тимчасово вільних ресурсів. Фінансовий ринок є складовою сферою фінансової системи тільки в умовах розвиненої ринкової економіки, коли переважна частина фінансових ресурсів мобілізується суб'єктами підприємницької діяльності на засадах їх купівлі-продажу. По суті, це інфраструктура фінансової системи, яка забезпечує функціонування насамперед базової сфери – фінансів суб'єктів господарювання. З метою подальшого розвитку фінансового ринку України необхідно реалізувати комплекс заходів щодо активізації участі фінансових інститутів у сприянні розвитку вітчизняного бізнесу, підтримці наукових досліджень, упровадженні інновацій тощо. З іншого боку, реалізація низки інституційно-правових та організаційних заходів значною мірою сприятиме підвищенню ролі фінансових інститутів у розвитку фінансового ринку України на сучасному етапі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бормотова М.В. Узагальнення існуючих наукових підходів щодо визначення сутності фінансових ринків / М.В. Бормотова, Г.В. Лаптії // Молодий вчений. – 2015. – № 6(21). – Ч. 1. – С. 77 – 81.
2. Варналій З.С. Фінансові інститути підтримки конкурентоспроможності економіки України / З.С. Варналій // Національна безпека і оборона. – 2016. – № 1-2. – С. 40 – 49.
3. Гитман Лоренс Дж. Основы инвестирования: пер. с англ. / Лоренс Дж. Гитман, Майк Д. Джонс; пер. О.В. Буклемишев [и др], науч. ред. И. В. Ивашковская; Акад. нар. хоз-ва при Правительстве Рос. Федерации. – М.: Дело, 1999. – 991 с.
4. Економіка України за 2015 рік // Урядовий кур'єр, 6 лютого 2016 року, субота, № 24. – С. 12.
5. Меньшиков И.С. Финансовый анализ ценных бумаг: курс лекций / И.С. Меньшиков. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 360 с.
6. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): навчальний посібник / В.М.Опарін – 2-ге вид., доповн. і переробл. – К.: КНЕУ, 2002. – 240 с.
7. Пересада А.А. Основы инвестиционной деятельности / А.А. Пересада. – К.: Либра, 1996. – 344 с.
8. Положення «Про міністерство фінансів України» від 20 серпня 2014 р. № 375 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF>. – ст. 1.
9. Попков В.П. Организация и финансирование инвестиций / В. П. Попков, В. П. Семенов. – СПб.: Питер, 2001.
10. Смагін В. Л. Фінансовий ринок в трансформаційній економіці: закономірності формування і розвитку: автореф. дис.... д-ра екон. наук / В.Л. Смагін. – К. : КНЕУ, 2010. – 35 с.
11. Смолянська О.Ю. Фінансовий ринок: навч. посібник / О.Ю. Смолянська. – К. : Центр учбової літератури, 2005. – 384 с.
12. Суэтин А.А. Наука о финансовых рынках: теория и практика / А.А. Суэтин // Финансы и кредит. – 2008. – № 25. – С. 6 – 10.
13. Унінець-Ходаківська В.П. Ринок фінансових послуг: підручник / В.П. Унінець-Ходаківська, О.Л. Вихор, О.А. Лятимбор. – К. : Кондор, 2009. – 484 с.
14. Шелудько В. М. Фінансовий ринок: навчальний посібник / В.М. Шелудько. – 2-ге вид., випр. і допов. – К.: Знання-Прес, 2003. – 535 с.
15. Школьник І.О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку: монографія / І.О. Школьник. – Суми. ВВП «Мрія -1» ЛТД, УАБС НБУ, 2008. – 348 с.
16. Glossary. Washington // The World Bank. – 1991. – P. 432.

UDC 336.02: 336.22 (477)

Varnalii Zakharii, Doctor of Economics, professor. Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Financial institutions and their significance in the development of modern financial market of Ukraine. The essence of financial institutions and their role and importance in the development of modern financial market of Ukraine. Defined financial market as an economic category - a system of financial and economic relations between the state, enterprises, public (citizens) on the storage, use and redistribution of financial resources in full economic independence and self-regulation mechanism of market economy. Highlight and revealed three main groups of financial institutions, financial intermediaries; international financial institutions; financial institutions regulators. It was concluded that to further development of the financial market of Ukraine in conditions of financial globalization must implement a set of measures to enhance the participation of financial institutions in promoting domestic business (in particular SME sector), support for research, innovation and more. On the other hand, the implementation of a number of institutional, legal and organizational measures greatly facilitate the role of financial institutions in the development of Ukraine's financial market today.

Keywords: finance, financial markets, financial institutions, financial intermediaries, international financial institutions, financial institutions, regulators, the financial system.

УДК 336.02:336.22(477)

Варналій Захарій Степанович, доктор економічних наук, професор. Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Фінансові інститути та їх значення у розвитку сучасного фінансового ринку України. Досліджено сутність фінансових інститутів, їх роль і значення у розвитку сучасного фінансового ринку України.

Ключові слова: фінанси, фінансовий ринок, фінансові інститути, фінансові посередники, міжнародні фінансові інститути, фінансові інститути-регулятори, фінансова система.

УДК 336.02: 336.22 (477)

Варналій Захарій Степанович, доктор економічних наук, професор. Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Финансовые институты и их роль в развитии современного финансового рынка Украины. Исследована сущность финансовых институтов, их роль и значение в развитии современного финансового рынка Украины.

Ключевые слова: финансы, финансовый рынок, финансовые институты, финансовые посредники, международные финансовые институты, финансовые институты-регуляторы, финансовая система.